

Kultura> Teater v eter

**Interrogativnost absolutnega odgovora (Melville: Bartleby, pisar – Miloš Lolić)
Ponedeljek, 16. 5. 2011
avtor/ica: Sonja Zlobko**

Miza, trije igralci sedeči za njo, magnetofoni, kasete, torbe, pisala in papirji, en face postavljeni pred publiko ...

Bartleby, pisar: zgodba iz Wall Streeta je Melvillov roman iz leta 1853, ki so ga veliki iz področja filozofije in pishoanalize interpretirali s povsem različnih aspektov. A prav vsak se je obrnil na slovito krilatico Bartelbyja »raje bi, da ne«, ki je povsem absolutna v svoji interogaciji, neafektirani kompromisnosti in ne nazadnje tudi subtilnosti.

Zgodba gre približno takole: Bartleby se zaposli v zapisnikarski pisarni na Wall Streetu, kjer sicer izredno priden in molčeč na zadatek specifične naloge odgovori »raje bi, da ne« - opravil naloge, seveda. Njegova siceršnja delovna vnema se pretopi v pasivnost in se od tega trenutka dalje zariše v vseh ne-dejanjih. Ker on raje ne bi - odšel na pošto, zapustil pisarno, v kateri se tudi naseli, ali kasneje koluarje stavbe na Wall Streetu, ga 'družba' prestavi na margino, v zapor. Tam Bartleby tudi umre.

Narator zgodbe je vodja zapisnikarske pisarne, ki zasede mesto prvoosebnega pripovedovalca. Ta bralca vodi do konca prek 'gostih deskripcij' okoliščin in subjektivnih pojasnjevanj kratkih dialogov. Adaptacija takšne zgodbe v dramske prizore lahko hitro meji na nekakšno malodušje, saj so esencialni mehanizmi, ki se ob miniaturnih interakcijah dogajajo med glavnim zapisnikarjem in Bartlebyjem, striktno izraženi prek notranjega psihološkega dogajanja naratorja. Kako izraziti polnost, nasičenost čustev, da bi se kot takšna obdržala?

Kajti že Bartleby igra vlogo tistega brezidentiteteža, kot nekakšen protipol, do katerega čustev naše interpretacije ne prodrejo in ostanejo zgolj na špekulativni ravni mnogih ne-razumevanj. Kako torej uprizoriti to hiperbolizirano pasivnost, praznino ali tisti – »saj ne vem kaj« Bartelbeyja, da bi se hkrati izrisala tudi interogacija, ki jo zbuja v drugih in glavnem zapisnikarju, naratorju?

Miza, trije igralci sedeči za njo, magnetofoni, kasete, torbe, pisala in papirji en face postavljeni pred publiko. Podoba, ki si jo je za oder Mini teatra zamislil mlad beograjski režiser Miloš Lolić. Ob scenski statičnosti in minimalnih gibih sedečih igralcev se dogaja dinamika v pripovedovani zgodbi glavnega zapisnikarja – naratorja. Predstava deluje kot bralna uprizoritev. A to ni zgolj pripovedništvo, koncept pridobi na štirih likih; glavnem zapisnikarju, Puranu, Kleščarju in odsotnem Bartlebyju, ki mu je v romanu odvzeta faktografska zgodovina, ki še zapolnjuje praznino njegove identitete.

In ravno moment odrske odsotnosti Bartlebyja poudari to njegovo skorajda že sveto prisotnost, interogacijo, ki jo kot karakter sproža. A Igor Samobor – narator, ponavljajoč krilatico Bartlebyja, Sandi Pavlin s podobo Kleščarja in besedami zapisnikarja, Janez Starina kot Puran, ki ubesedi še Kleščarja, ustvarijo kaotično podobo identitet, ki se nenehno premeščajo in ustvarjajo srčiko kompaktnosti, ki je na koncu vsega koncentrirana v manjku tiste prave imitacije teatralne podobe. Polnost vizualizacije je v rokah gledalca, ki mu dogajanje na odru služi kot odskočna deska.

Zgodi se ali - bolje rečeno - predstava je nekakšen komunikacijski obrat. Dialogi so privesek zgodbe, odrski jezik je napolnjen z golo artikulacijo vizualnih elementov in ne uprizorjenimi podobami neke le sluteče dejanskosti. Gledalec, ki vizualizacijo poprime prek opisov, ostane ujet v svoji domišljiji. Tudi to je neke vrste

interogacija, na isti ravni kot jo Bartleby iz romana povzroča preostalim omenjenim karakterjem. A kaj se pravzaprav v tej relaciji zgodi? Postavi se neskončno vprašanj, ki se tičejo naratorja, s tem pa se riše tudi subtilna podoba teh dveh posameznikov, pri čemer se naratorjeva poudarja z odsotnostjo Bartelbyjeve.

Premeščanje dramaturgije romana v uprizorjeni dramaturški lok predstave napravi to predstavo izredno zanimivo. Prevetritev komunikacijske forme doprinese nekakšen neoster preblisk, da Bartleby kljub temu da verjetno raje ne bi, nevsiljivo vleče v to uprizorjeno zgodbo vsakega od nas.

Ob takšnih predstavah se ima fino Sonja Zlobko.

Arhiv Spletne strani Radia Študent Ljubljana 89,3 MHz
<http://old.radiostudent.si/article.php?sid=27776>